

juni 2012
jrg. 29 nr. 2

MARIËNBURG

Magazine van en voor kritisch katholieken

Samen werken
aan gerechtigheid:
de Gideonsbende

Geloven is
kijken met je hart

In Gods naam
in Limburg

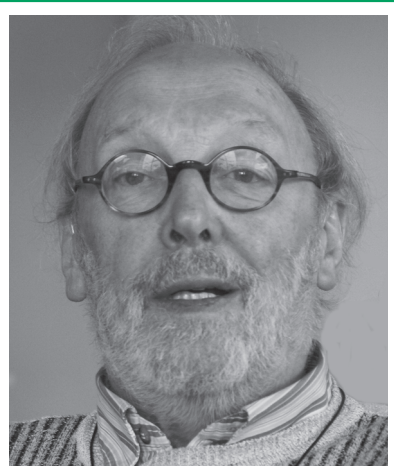
Geloven
bij je volle verstand

Een kerk waar je
wel bij wilt horen

**Rogier 't Hoen, 'de Druïde',
in interview:**

*"Als er een God bestaat,
zijn wij kostbaar in zijn of
haar ogen."*

MARIËNBURG Magazine is een uitgave van de gelijknamige vereniging van kritisch katholieken en verschijnt viermaal per jaar.

Eerder heette dit blad 'Nieuwsbrief' en 'MV-NU'.

Overname van artikelen is toegestaan mits voorafgaand contact met de redactie.

© 2012 Mariënburg

ISSN 1878-8734

Website

www.marienburgvereniging.nl

Redactie

Lambert van Gelder, red.-secr. en eindredacteur
Leon Goertz, redacteur
Ad Krijnen, redacteur
Leo Le Large, redacteur
Jacques van Leeuwen, redacteur
Damiaan Meuwissen, redacteur

Redactie-adres

Per post: Archipelstraat 286, 6524 LR Nijmegen
Per e-mail: redactie@marienburgvereniging.nl

Vormgeving

N-ything Design, Boxmeer

Technische realisatie

Drukkerij Berne, Heeswijk

Lidmaatschap / Abonnee (per jaar)

Lidmaatschap van de vereniging:

- gecombineerd met abonnement 'Mariënburg' € 30,-
- zonder abonnement € 12,50

Abonnement 'Mariënburg' zonder lidmaatschap € 20,-

Abonnementenadministratie: zie Secretariaat

Betaling van contributie, abonnementen en giften via Rabobank 32.99.21.568.

Betaling via automatische incasso heeft de voorkeur. Zie verder de invulbon achter op dit nummer.

Bestuur Mariënburg

Henk Baars, wnd voorzitter, 070-3596817
Tom van den Beld, secretaris, 070-3838284
Dominic Brügemann, penningmeester, 0528-231730
Alie van Leeuwen, 036-5452048
E-mail: bestuur@marienburgvereniging.nl

Secretariaat

Postbus 675 – 3800 AR Amersfoort
Tel. 033-4690070
E-mail: secretariaat@marienburgvereniging.nl

3 MARIËNBURGCONGRES 2012
Tom van den Beld

4 EUCHARISTISCHE SHOW
Lambert van Gelder

5 DE 'AFVALLIGE' OOSTERHUIS
Ad Krijnen

6 GELOVEN BIJ JE VOLLE VERSTAND
Damiaan Meuwissen

8 DE GIDEONSBENDE
Lidy Verdegaaal

11 KERK IN BEWEGING
Henk Baars

12 KIJKEN MET JE HART
Hans van der Horst

15 ROGIER 'T HOEN ALS DE ONGEWENSTE ZIELZORGER
Leo Le Large

18 'LERNEN' IN HET LEERHUIS
Jacques van Leeuwen

19 DRANG TOT GODSDIENST
Erik Jurgens

20 IN GODS NAAM IN LIMBURG
Leo Le Large

EN OOK NOG:

- 14** *Credo III – Damiaan Meuwissen*
- 16** *Kouweschotel – Huub Schumacher*
- 22** *Lezers schrijven mee*
- 23** *Wissewas – Leon Goertz*
- 24** *Groenmobiele paus*

Foto omslag: Detail beeldhouwwerk aan de gevel van de Notre Dame in Parijs (FOTO: MV/ARCH/LVG)

Het volgend nummer verschijnt in september 2012.
Bijdragen graag uiterlijk 1 augustus aan het redactie-adres.

KATHOLIEK HIER EN NU

‘Geloven is niet meer van deze tijd’, zeggen de spraakmakende secularisten heden ten dage, en het lijkt wel of de katholieken van Nederland als reactie daarop zich bescheiden, timide en tegenwoordig ook beschaamd terugtrekken in de luwte. Alsof we niets meer te zeggen zouden hebben. Alsof het ijzersterke verhaal van het evangelie geen betekenis meer zou hebben voor deze samenleving. Want de kern van het

evangelie is toch: eerst liefde, mededogen en gerechtigheid, dan nog eens liefde, mededogen en gerechtigheid. Dat is geloven met hart, handen en voeten. Alleen zo zijn christenen, katholieken geloofwaardig voor deze samenleving. Dat moeten wij zelf doen, anderen doen dat niet voor ons. En dat is nodig, want je kunt toch niet zeggen dat barmhartigheid, rechtvaardigheid, naastenliefde, armoede van geest (dat is: onthechtheid aan het materiële) *hot items* zijn in het Nederland van vandaag. Christenen moeten daar een tegenbeweging tegenover stellen.

Katholiek zijn hier en nu. Hoe doe je dat? Daar gaan we over praten in een plenaire discussie in de middag, nadat we in de ochtend warm zijn gemaakt door een tweetal enthousiaste inleiders. Jan van Hooydonk, redacteur van het tijdschrift *VolZin*, zal ons de huidige positie schetsen van katholieken in het Nederland van vandaag. Wat is onze plaats daarin en wat zou die moeten zijn? We zijn een samenleving waaraan we als christenen dienstbaar willen zijn. Hoe doe je dat? Hoe maak je christelijke diaconie concreet? Henk Meeuws, die gespecialiseerd en gepromoveerd is in deze materie, zal ons op weg helpen.

Handen en voeten geven aan je geloof kan tenslotte alleen goed gebeuren als dat geloof ook hechte wortels heeft. Over die innerlijke bezieling spreekt Geeske Hovingh, medewerkster van *De Nieuwe Liefde* in Amsterdam, in het middagdeel van het congres.

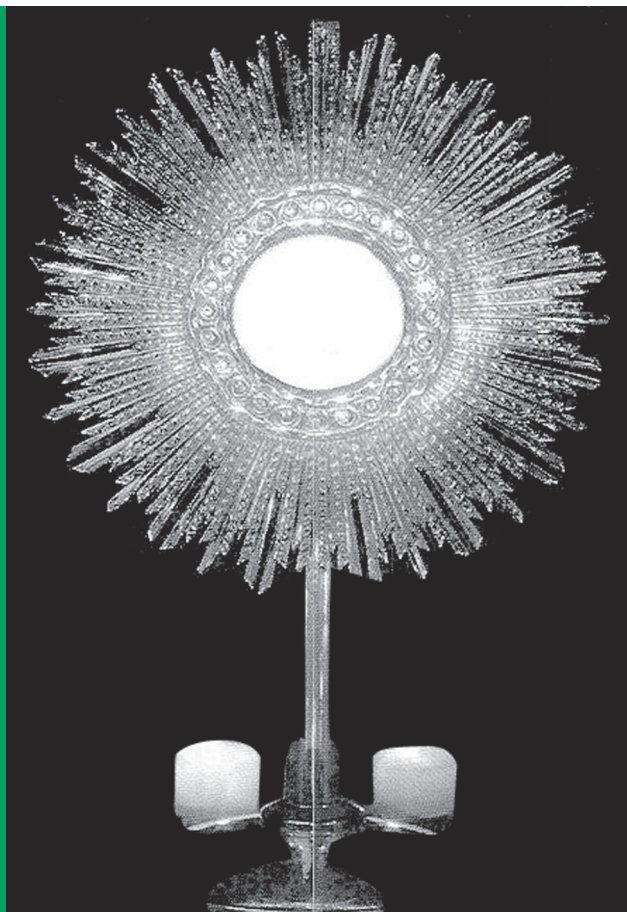
Daarna gaan we met elkaar in gesprek onder leiding van Annemiek Schrijver van *IKON*-tv. Tussen al dat praten door kunnen we nog op een andere manier actief worden in een zangworkshop onder leiding van Jan Hulsbergen.

We hopen dat velen in oktober naar Amersfoort komen om inspiratie en nieuw elan te vinden. Laten wij, kritische Mariënburgers, uit onze katholieke schulp kruipen en doen wat je als christen dient te doen: opkomen voor liefde en rechtvaardigheid, voor mededogen en onthechtheid. En misschien kunnen wij dan ook onze herders inspireren. Je weet maar nooit! Bereidt u voor en kom in oktober beslagen ten ijs. Vanaf juni kunt u hierover ook al interactief worden op onze website. Wij dagen u uit!

Tom van den Beld
namens de commissie

CONGRES 2012 MARIËNBURG

**“Hoe geloof ik?...
Hoe geloven wij?” Hoe kun je, hoe moet je als gelovige, als christen, als katholiek datgene wat je gelooft handen en voeten geven in onze moderne, gesecculariseerde, Nederlandse samenleving? Dat is de vraag die centraal zal staan op het komende congres van Mariënburg, 27 oktober 2012 in Amersfoort.**

Congres plaats in Dublin, 10-17 juni a.s. Het is de tweede keer dat het daar te doen is; in 1932 ontving de stad het 31ste congres. Dit jaar is het een jubileumcongres, het 50ste. Inclusief de belangstellende leren worden per dag ca. 25.000 deelnemers verwacht, afkomstig uit 99 landen.

Ter voorbereiding heeft paus Benedictus XVI in maart in Rome een klein luidklokje gezegend, dat in het voorafgaande jaar een rondreis had gemaakt langs alle 29 Ierse bisdommen en daarbij haltgehouden bij ruim 1000 parochies en enkele honderden scholen en ziekenhuizen. Toegestroomde gelovigen werd gevraagd het klokje even te luiden, om andere mensen eraan te herinneren dat ze naar het congres moesten komen.

Deze ceremonie van het klokje herinnerde de leren aan een traditionele legende, waarin verteld wordt dat Sint Patrick, de patroon van het land, onderweg op zijn missiereis op het eiland bij elke kerk die hij consacreerde een klok achterliet. Dan konden de verspreid wonende gelovigen met klokgelui opgeroepen worden om naar de Mis te komen.

Het lijkt vrijwel zeker dat de huidige paus, iets minder reislustig dan zijn voorganger, niet op dit jubileumcongres aanwezig zal zijn. In de jaren '30 en nog een aantal decennia daarna was Ierland nog een degelijk rooms-katholiek land. Maar sinds het

begin van de eenentwintigste eeuw is dat grondig veranderd. Seksueel misbruik door de geestelijkheid heeft talrijke wantoestanden aan het licht gebracht. Zelfs enkele bisschoppen moesten het veld ruimen, een onafhankelijke onderzoekscommissie kwam met vernietigende rapporten, overheidsfunctionarissen van dit (bij traditie) door en door katholiek geachte land waagden het om voor te stellen het biechtgeheim af te schaffen. Ook de Ierse

premier Enda Kenny haalde eerder al zwaar uit naar het Vaticaan, omdat dit niet wilde dat misbruikschandalen werden doorgespeeld aan Justitie. Naar zo'n land kan een paus natuurlijk niet zomaar op bezoek gaan. Temeer omdat al geruchten circuleerden om de pauselijke aanwezigheid te boycotten, en zelfs stemmen gehoord werden, onder meer van het parlementslid Cait Keane, om dat hele eucharistische getriomfeer maar te *cancelen*.

Het thema van het aanstaande *Internationaal Eucharistisch Congres* luidt: "Communio met Christus en onder elkaar". Op diverse plaatsen waar dit thema wordt genoemd, blijft het woord 'communio' onvertaald. Het lijkt erop dat men niet goed weet wat ermee bedoeld wordt. Gemeenschap(szin)? Communicatie? Trouwens, met de hele thema-zin kun je alle brave kanten uit. En dat terwijl er in diverse landen steeds meer vragen rijzen met betrekking tot de eucharistie zoals die nog altijd gefundeerd en gepraktiseerd wordt. Is de onderliggende filosofie in onze dagen nog wel houdbaar? In de komende nummers van *Mariënborg* zal op dergelijke vragen nader worden ingegaan. Intussen is dan het congres al voorbij, want *the show must go on!*

EUCHARISTIE ALS SHOW

Het heet al sinds de oprichting in 1881 *Internationaal Eucharistisch Congres*, maar het lijkt toch meer op een propaganda-actie of PR-stunt. Bij de doelstellingen staat onder meer dat 'men' daarmee "de viering wilde bevorderen van de werkelijke aanwezigheid van Christus in de eucharistie en de aanbedding van dit heilig sacrament." Dit geschiedt dan door een reeks opwekkende toespraken, een sacramentsprocessie en, uiteraard, elke dag een plechtige eucharistieviering.

Het idee van zo'n congres werd gelanceerd door een vrouw, de Française Marie-Marthe Emilie Tamisier, die daarvoor in de negentiende eeuw gehoor vond toen ze erbij vertelde dat ze dit had 'doorgekregen' in een visioen. Sindsdien is om de vier jaar ergens ter wereld zo'n congres gehouden, ook eenmaal in Amsterdam, in 1924. Dit jaar vindt het *Internationaal Eucharistisch*

Er wordt een nieuw zangboek voorbereid voor de r.-k. eredienst in Duitsland, Oostenrijk, Zuid-Tirol, Zwitserland en Oost-België. Bisschop Friedhelm Hoffmann van Würzburg zit de betreffende subcommissie van de Duitse bisschoppenconferentie voor. Hoewel zo iets kerkordelijk de gewone bevoegdheid van de conferentie is, heeft hij – voordien hulpbisschop van Keulen – op aandringen van de Keulse kardinaal Joachim Meisner de ook daar veel gezongen liederen van Huub Oosterhuis ter goedkeuring voorgelegd aan de Vaticaanse Congregatie voor de Eredienst en de Sacramenten. Die staat onder stevige invloed van het Opus Dei. De liederen werden afgekeurd, want door een “afvallige” geschreven. Geen inhoudelijke, zakelijke of theologische argumenten. Zo zetten Hoffmann en Meisner hun ruimer denkende collega’s onder druk. Toch goedkeuren betekent nu namelijk: het Vaticaan beledigen. Dat doen de generaties na-conciliaire bisschoppen niet zo gauw. Ook in Nederland zijn verschillende Oosterhuis-liederen uit het roomskerkelijke repertoire weggezuiverd.

Wat stoort die heren, onze medegelovigen, zo sterk? Ik denk vier dingen. Oosterhuis schrijft voor mensen die twijfels en modern levensgevoel tot zich durven toelaten.

FOTO: RUDOLF POHL

Oosterhuis hanteert geen (uit)sluitende Godsdefinities. Oosterhuis bezigt een conciliaire theologie, heeft dus altijd de Bijbel als onder- en achtergrond. Oosterhuis koppelt gebed en vroomheid aan maatschappelijk handelen.

Onlangs ontving ik de aankondiging van een nieuw Jezus-boek, ditmaal van Hans Küng. Geschreven “voor gelovenden en niet-gelovenden, voor niet meer gelovenden of voor hen die graag willen geloven, maar door de kerkelijke leer teleurgesteld zijn”. Dat had Oosterhuis ook kunnen schrijven. Hij heeft het talent om taal zodanig te hanteren dat iedereen, geseculariseerd of niet, deze kan verstaan en meebelevend. Ook de mensen die twijfelen, die leven met al hun emoties, aarzelingen, angsten, boosheid, sensualiteit, seksualiteit, neerslachtigheid, wanhoop. Bij de begrafenis van prins Claus begreep iedereen zijn toespraak.

LIEDEREN VAN DE “AFVALLIGE” OOSTERHUIS WEGGEZUIVERD

Hij hanteert geen (uit)sluitende Godsdefinities. Dat doet de Bijbel ook nooit. Het Eerste Vaticaans Concilie leerde dat God almachtig is, eeuwig, niet te meten, niet te begrijpen, volmaakt van verstand, wil en alle goede eigenschappen. Als mens ben je dan maar nietig. Maar als plaatsbekleder van God juist heel machtig. De Bijbel schetst God vaak in paradoxen: rechtvaardige rechter, maar ook de stad sparend vanwege tien rechtvaardigen; scheidsrechter tussen bokken en schapen, maar ook zoekend naar het honderdste schaap dat verloren was; zelfs in het geval dat een vrouw haar kind zou vergeten, vergeet God ons niet; de zorgzame vader die zich verzoent met zijn tweede zoon die een lapzwan was. Oosterhuis zal ook vaak namen kiezen die boven het verschil man/vrouw uitgaan: Eeuwige, Licht.

De taal van Oosterhuis is eigentijds, maar in gehanteerde beelden en parabels door en door bijbels. Meestal kun je bij afzonderlijke regels één of enkele bijbelverzen plaatsen. De uitspraak van het Tweede Vaticaans Concilie dat het leergezag in onze kerk ondergeschikt is aan en ten dienste staat van het Woord van God zal op (lange?) termijn beslissend blijken te zijn. In de liederen van Oosterhuis wordt daar voortdurend naar gestreefd, want de wet van het bidden is normerend voor de wet van het geloven. Ter vergelijking: de vaststelling door de Verenigde Staten dat alle mensen gelijk geschapen zijn (onafhankelijkheidsverklaring 1776) kwam pas in de wet op de burgerrechten van 1964 tot echte werkelijkheid.

In veel liederen verbindt Huub Oosterhuis heel bewust de gezangen en gebeden met oproepen tot maatschappelijk handelen. De conciliaire uitspraak over de ‘kerk van de armen’ krijgt in zijn teksten telkens gestalte. Aan mensen die roepen: “Heer, Heer” heeft Jezus niets. Het gaat hem om hen die de wil doen van de hemelse Vader (Mt 7,21). Ook dat is een opmerkelijke lijn die veel mensen aanspreekt als vernieuwend in hun vroomheid en engagement.

FOTO: PIET DEN BLANKEN

GELOVEN BIJ JE VOLLE VERSTAND

Tegenwoordig vinden we het meer dan ooit belangrijk dat we ons christelijk geloof redelijk verantwoorden. We willen de zogenoemde ‘geloofswaarheden’ niet zonder meer op gezag aannemen. We stellen kritische vragen rond de geloofwaardigheid van de bronnen. Geloven akkoord, maar dan wel met ons volle verstand en bewust van waar we mee bezig zijn. Geheel nieuw is deze nadruk op het denken over het geloof niet, maar wel opnieuw actueel. Het is een positieve ontwikkeling die ook door paus Benedictus XVI wordt onderschreven. Ons verstand heeft het laatste woord. Maar welke is dan de verhouding tussen geloof en redelijk denken? En wat is geloven eigenlijk?

Misschien kunnen we eens nagaan wat geloven in ons dagelijks leven betekent. We geloven van alles: het tv-journaal, de krant, onze vrienden of leermeesters, enzovoorts. We gaan gewoon ervan uit dat hetgeen ons zo wordt verteld waar is. Dit is heel normaal, anders zou het leven heel lastig worden. Wanneer we goed toezien blijken hier drie aspecten van belang.

Drie aspecten

Allereerst leert dit geloven ons iets dat we uit onszelf niet weten of inzien. We kunnen zelf het nieuws niet zo maar oplepelen, maar gaan af op de televisie, de radio of de krant. Als dit niet zo was dan wisten we alles al en is geloven niet nodig.

Een tweede aspect is dat we een persoon of een bron alleen maar geloven wanneer wij die geloofwaardig vinden, wanneer we de persoon die ons iets meedeelt vertrouwen. Zonder vertrouwen geen geloof.

Het derde aspect is dat we die geloofwaardigheid of dat

vertrouwen moeten kunnen verantwoorden. En vooral bij dit laatste speelt het verstand een beslissende rol. Niet iedereen is geloofwaardig, we vertrouwen niet zomaar iedereen. Natuurlijk speelt ook intuïtie of aanvoelen een rol, maar vooral toch ons denken. We voeren argumenten aan om op die persoon of die bron te kunnen of willen afgaan. Iets of iemand geloven is tenslotte een redelijke en vrije wilsbeslissing.

Iets soortgelijks geldt voor het religieus of christelijk geloof. Ook hier de genoemde drie aspecten. Allereerst geldt ook hier dat we de inhoud van de christelijke heilsboodschap niet uit onszelf kennen, zij wordt ons meegedeeld (velen spreken hier van Openbaring). Het tweede aspect is dat men gelooft dat die Openbaring in Christus geschiedt, waarbij wordt uitgegaan van de geloofwaardigheid van Christus en van een groot vertrouwen in hem. Ten derde moeten deze geloofwaardigheid en dit vertrouwen redelijk worden beargumenteerd. Deze verantwoording vindt plaats door middel van ons denken.

Geloofwaardige bronnen

In hoeverre is het bronnenmateriaal (teksten, overleveringen, enzovoorts) geloofwaardig? Wat leert de exegetische en het bronnenonderzoek ons? Mogen we er redelijkerwijs wel van uitgaan dat een Openbaring heeft plaatsgevonden? Dit zijn natuurlijke, primaire vragen. Zouden we ze negatief beantwoorden, dan vervalt de geloofstraditie geheel of gedeeltelijk. In deze wordt verschillend gedacht (ook binnen Mariënborg).

Nu kunnen we deze exegetische en theologische kwesties niet allemaal zelf onderzoeken; daarvoor ontbreekt ons de deskundigheid. Slechts weinigen zijn exegeet of theologisch onderzoeker. Als gewone gelovigen moeten we dus wel afgaan op wat door deze onderzoekers wordt meegedeeld. Dat is een eerste noodzakelijk stap.

Vervolgens rijst de vraag in hoeverre we nog kunnen afgaan op de traditionele *interpretatie* (bijvoorbeeld door het kerkelijk leergezag) van dit bronnenmateriaal. Ook hier het dilemma: enerzijds kunnen we niet alles zelf doorddenken en moeten dus wel vertrouwen op dit leergezag, anderzijds blijft ons verstand de regisseur en mogen we dus afgaan op datgene wat we zelf na grondig en verantwoord onderzoek vermogen in te zien. Vooral dit punt krijgt, zoals gezegd, tegenwoordig alle nadruk. Ons autonome denken en argumenteren is beslissend, maar er moet dan ook echt sprake zijn van argumenterend denken. Een persoonlijke gevoelsreactie is niet voldoende.

Hier zal eenieder tot een persoonlijke geloofsconclusie komen. Wat mij betreft, ik neem aan dat in Christus ons een en ander van Godswege is geopenbaard. Ik ga daarbij uit van Christus' geloofwaardigheid en vertrouw zijn uitspraken. Die zou ik wel 'geloofswaarheden' willen noemen. Ik kan niet bogen op zelfstandig exegetisch bronnenonderzoek. Hier moet ik de deskundigen geloven en dat doe ik. Ik geloof bovendien dat de Kerk en de christelijke gemeenschap in Christus' opdracht deze

boodschap integer en gewetensvol heeft bewaard, uitgelegd en verder ontwikkeld. En wel met goede argumenten. Dit geloof ik ook, maar ik neem wel voldoende ruimte voor eigen accenten en *beargumenteerde* eigengereide standpunten.

Persoonlijke overgave

Nu het laatste punt. Het bovenstaande is niet genoeg, misschien zelfs niet eens het belangrijkste. Wanneer wij eenmaal de inhoud van dit geloof in vrijheid hebben aanvaard, richten we ons leven daarop in, nemen de boodschap serieus en 'gaan ervoor'. Met een speciale term wordt dit een 'totale persoonlijke overgave' genoemd. Dit is kenmerkend voor christelijk geloven. Vermoedelijk is de kwaliteit van onze overgave aan Christus beslissend voor ons gelovig zijn. En dan komt het inderdaad niet meer zo beslissend aan op de inhoud van dit geloof, of die wel overeenstemt met de leer van de Kerk of niet, maar veeleer op de authenticiteit van deze zich overgeevende geloofsact. Onze oprechte inzet voor de kern van de christelijke boodschap (sommigen wijzen op de Bergrede, anderen op de liefde) lijkt dan voldoende.

Door moderne theologen wordt dit ook overtuigend naar voren gebracht. Zo schreef de Duitse jezuïet A. Keller recentelijk dat het aanvaarden van het leergezag alleen geboden en nodig is wanneer het ons helpt bij die totale overgave. Anders mogen we bepaalde geloofswaarheden rustig terzijde laten.

Verfrissend geluid

Dit is een verfrissend geluid. De traditionele strengheid wordt getemperd. Blijft echter staan dat ook hier *argumenten* moeten worden aangevoerd. De persoonlijke keuze blijft beslissend, maar zij mag niet lichtvaardig worden gemaakt. Zomaar – zonder flink doorddenken – iets geloven, omdat het ons waarschijnlijk voorkomt, ons gevoelsmatig aanspreekt of omdat anderen dit ook zo vinden, lijkt niet de goede weg. Wanneer we een eigen Credo willen formuleren, is, dunkt me, zowel geloofsmoed als een grondig beargumenteerd daadkrachtig denken noodzakelijk. Maar voor mij hoeft een nieuw Credo niet, het traditionele Credo bevat precies de kern. Wel is het zaak met alle openheid ruimhartiger dan eertijds te aanvaarden dat ook geloofsgenoten in menig opzicht *denkend* iets anders geloven. Hier kan de rooms-katholieke traditie nog veel leren van de Reformatie.

Vanwaar de naam Gideonsbende?

“Dat begrip komt uit het Bijbelboek Rechters (7,1-8). Gideon moest het land Israël verdedigen en blies op zijn ramshoorn om de mensen onder de wapenen te roepen. Hij wist met een kleine groep een grote vijandelijke overmacht te verslaan. Wij van de Gideonsbende roepen bij een actie onze leden via e-mail op voor het oplossen van een probleem. Door het gebruik van deze geuzennaam maken wij duidelijk dat wij er evenals Gideon op vertrouwen dat Gods Geest met ons is als wij in actie komen.”

Hoe kwamen jullie op dit idee?

“In 2004 hadden we in de Verrijzenisparochie in Maarssebroek

DE GIDEONSBENDE SAMEN WERKEN AAN GERECHTIGHEID

FOTO: MV / LV

Een club waarvan de leden niet weten hoe groot hij is en wie er lid van is. Er zijn er al ongeveer tien in Nederland: Gideonsbendes. Een Gideonsbende is een e-mailnetwerk van mensen die op elkaar een beroep doen als iemand zorg nodig heeft, als er strijd moet worden gevoerd om situaties te verbeteren, en bij overmacht en verdriet.

Acht jaar geleden kwam dit idee op in de Verrijzenisgemeenschap in Maarssebroek, en ze zijn daar nog even enthousiast als in het begin. Mariënborg sprak met twee initiatiefnemers, tevens leden van de kerngroep van de Gideonsbende Maarsse: Hans Boerkamp en Rini Willemse.

een studiedag. Daar kwam de gedachte op dat, als we over ieders e-mailadres zouden beschikken, we elkaar in geval van een calamiteit snel zouden kunnen bereiken. Van daaruit groeide het idee dat we via de mail op een eigentijdse en laagdrempelige manier diaconaal werk kunnen doen.”

Hoe zijn jullie aan leden gekomen?

“Met een groepje van vijf mensen hebben we een zondagsviering over de Bijbelse Gideon voorbereid. We hebben in die viering flyers uitgedeeld met onze doelstelling en e-mailadres. Aan de zo verzamelde e-mailadressen hebben we een mail gestuurd met de vraag om lid te worden. We hebben ook een oproep gezet in de plaatselijke krant, en we hebben samenwerking gezocht met de Arkgemeente, de PKN-gemeenschap in Maarssebroek, wat ook veel leden heeft opgeleverd.”

En hoeveel leden hebben jullie nu?

“Wij stellen altijd dat de Bende uit driehonderd leden bestaat, zoals dat in de Bijbel het geval was. Maar of dat zo is? We houden geen ledenlijst bij, we hebben alleen e-mailadressen. Twee mensen van de kerngroep zijn van het exacte aantal op de hoogte, verder niemand. Wij willen het ook niet weten, want zo zijn wij als ‘machtsfactor’ tegenover instanties die wij inschakelen bij onrecht, zoals de gemeente, niet goed in te schatten.”

Hoe zit de organisatie in elkaar?

"Wij hebben geen bestuur. Wel een kerngroep van vijf personen waarin ieder een gelijke stem heeft, dus geen voorzitter, secretaris, enzovoort. Een van de leden van de kerngroep is afkomstig uit de PKN. Alle brieven die we uitsturen worden ondertekend met de naam 'Gideonsbende', dus zonder de naam van de opsteller. De kerngroep komt eenmaal per zes weken bij elkaar, maar is ook direct oproepbaar als de situatie er om vraagt."

Wat doen jullie nu precies?

"We kennen verschillende soorten acties. In de eerste plaats

van ons was bijvoorbeeld in Sudan, en zijn berichten daarvandaan hebben we steeds per e-mail verspreid. Ook hebben we de reisverslagen rondgestuurd van een lid tijdens zijn wandeling naar Santiago de Compostela."

En daarnaast hebben jullie ook een jaarthema?

"Voor de aanpak van problemen van groepen werken we met een jaarthema. Jaarthema's zijn onder andere geweest: de bejegening van mensen in de bijstand; de vluchteling in ons midden; hoeveel is genoeg; aandachtig leven.

doen we via de mail een oproep aan alle leden als iemand concrete hulp nodig heeft. Dat kan van materiële aard zijn, dan krijgen we steevast van mensen die willen helpen vele malen meer aanbiedingen dan nodig is. Iemand moet bijvoorbeeld naar het ziekenhuis en heeft geen vervoer, een vluchtelingengezin heeft een fiets nodig. Maar het kan ook om geestelijke nood gaan. Iemand vroeg ons laatst om te bidden voor zijn ernstig zieke vrouw. Daarop kwamen heel veel mails met steun en troost voor hem, die we aan hem hebben doorgezonden. Een ander soort actie bestaat uit de vraag van een lid om mee te gaan naar een demonstratie of bijeenkomst met een sociaal doel. Dan vragen we hem of haar om na afloop een verslag ervan te schrijven, dat we weer rondmailen. Zo is Rini een paar keer met een aantal mensen naar de wake gegaan op Schiphol-Oost, de gevangenis voor vreemdelingen zonder papieren. Dan sta je daar namens de Gideonsbende, dan ervaar je concreet dat de Bende verbinding geeft. Die verbinding ontstaat ook als leden berichten sturen over persoonlijke ervaringen. Iemand

Rini Willemse is afkomstig uit het basisonderwijs en sinds jaren actief als vrijwilliger in de Verrijzenisgemeenschap. Zij volgde de dekenale toerustingscursus, gaat enkele keren per jaar voor in de kerkdienst en is onder meer lid van de werkgroep liturgie. Zij beheert de digitale postbus van de Gideonsbende.

Hans Boerkamp is theoloog en was van 1984 tot 1998 pastoraal werker in de Verrijzenisgemeenschap in Maarssebroek. Daarna werd hij dienstverlener gemeenschapsopbouw in het dekenaat Utrecht, totdat die functie in 2009 door de bisschop plotseling werd opgeheven. Hij gaat eenmaal per maand voor in de kerkdienst van de Verrijzenisgemeenschap en hij leidt gespreksgroepen. Hij is de geestelijke vader van de Gideonsbende.

Via de jaarthema's komen we tot verdieping. We pretenderen niet in een jaar een structureel probleem te kunnen oplossen. Maar we brengen de problematiek wel onder de aandacht. Nadat het jaarthema door de kerngroep is vastgesteld, gaat er een mail uit naar de leden met de vraag of zij dat jaar aan het thema mee willen werken. Leden die zich geraakt voelen door het onderwerp hebben de zekerheid dat hun inzet maar tijdelijk hoeft te zijn. Dat is belangrijk omdat veel mensen graag iets willen doen, maar weinig tijd beschikbaar hebben. De grondslag voor ons werk voor groepen is de jaarlijkse oecumenische maaltijd in de vastentijd. Daarvoor nodigen we mensen uit die op de 'kerstpakkettenlijst' van de parochie staan, mensen die hulp en steun kunnen gebruiken. Daar hoor je wat er in de onderkant van de samenleving aan de hand is, wat er gebeurt met mensen. Als je daar geen feeling mee houdt kom je in de lucht te hangen. Daar halen we onze motivatie en de ideeën voor onze jaarthema's vandaan."

Wat is momenteel het jaarthema?

"Het thema van nu is: 'Doe ik er toe?'. We wisten dat veel mensen met een uitkering zich niet-gezien

en niet-gehoord voelen, daar wilden we iets mee doen. Deze mensen hebben we eind 2011 benaderd en gevraagd hen te mogen interviewen. De vraag 'Doe ik er toe?' bracht bij hen veel tweeweg. We hebben 19 van de 20 afgenomen interviews opgenomen in een brochure met de titel "Als ik mezelf niet zie, wie ziet mij dan?", die in maart van dit jaar is verschenen. Dit boekje wordt onder andere aan de instanties aangeboden waarover het in de verhalen gaat. Verder gaan we deze zomer een afsluitende bijeenkomst organiseren met de lokale politiek en de instanties, waarbij de geïnterviewden ook aanwezig zijn. Wij laten die functionarissen zo op een indringende manier kennis maken met de mensen waarvoor zij een zorgplicht hebben."

Wat is de relatie van de Gideonsbende met de parochie?

We zijn ontstaan vanuit de Verrijzenisgemeenschap en daar hebben we een band mee, evenals met de Arkgemeenschap. Maar we staan open voor iedereen die zich aanmeldt, kerkelijk of niet. Waar

je woont is ook niet belangrijk. Iedereen die een e-mail naar ons stuurt, krijgt de doelstellingen en de spelregels toegestuurd en dan ben je lid, tot je jezelf, ook per mail, weer afmeldt."

Er zijn in het land inmiddels al verschillende andere Gideonsbendes. Hoe is dat gegaan?

"Dat is een gevolg van de publiciteit die we kregen toen we in 2006 werden genomineerd voor de Ab Harrewijnprijs voor diaconie, en in 2007 een van de vier winnaars waren van de Ariënsprijs, de diaconieprijs van het aartsbisdom Utrecht. We kregen toen verzoeken van parochies om te komen vertellen hoe wij werken, en dat heeft op verschillende plaatsen ook tot een Gideonsbende geleid. Met sommige staan we nog in contact, in die zin dat zij op onze e-maillijst staan en wij op de hunne. Elke Gideonsbende werkt overigens helemaal op zijn eigen manier. Zo is er een bende die vooral functioneert als bemiddelaar voor vraag en aanbod van tweedehands spullen."

Hoe zit het met jullie financiën?

"We hebben haast niets nodig. De kosten van de jaarlijkse oecumenische maaltijd worden betaald door de diaconie van de parochie en de Arkgemeenschap samen. Onze twee prijzen bestonden uit een geldbedrag; dat geld gebruiken we voor het uitnodigen van een spreker bij de afsluiting van een jaarthema."

Jullie zijn na acht jaar nog steeds enthousiast!

Als kerngroep zeggen we wel eens tegen elkaar: de Gideonsbende is het mooiste project dat in vrijwilligersland bestaat. We hoeven nooit te zoeken naar vrijwilligers, we sturen gewoon een e-mail rond. En er is zoveel solidariteit, plezier en onbevangenheid in ons onzichtbare werk.

Hebben jullie een advies over hoe een Gideonsbende op te starten?

"Begin met het rekruteren van een groep van actieve mensen in de parochie, mensen die in werkgroepen zitten en in het koor, dus mensen met een groot netwerk. Je zult zien hoe snel je veel mensen bij elkaar hebt die allemaal graag lid willen worden, want deel uitmaken van een Gideonsbende houdt in dat je op een spirituele manier samen met anderen werkt aan gerechtigheid. En dat maakt je rijk."

De auteur van bovenstaand artikel is activiteitssecretaris van de Mariënbuurgvereniging. De Gideonsbende is bereikbaar op het adres gideonsbendemaarssen@gmail.com. Daar is ook de brochure "Als ik mezelf niet zie, wie ziet mij dan?" te bestellen (€ 2,-).

GIDEON

Gideon treedt op in het oud-testamentische boek *Rechters* (hoofdst 6-8). Daar wordt van hem verhaald hoe hij op bevel van Jahweh ten strijde trok tegen een woestijnvolk uit de omgeving, de Midjanieten. Die plunderden telkens het land als de oogst rijp was. Gideon verzamelde 32.000 mannen en wilde ten strijde trekken tegen het grote leger van 150.000 plunderende Midjanieten. Maar Jahweh liet hem zijn leger terugbrengen tot slechts 300 man. Met dit kleine legertje (de Gideonsbende; tegenwoordig zouden we zeggen een groepje commando's) voerde hij 's nachts een verrassingsaanval uit op het kamp van de Midjanieten, die compleet verslagen werden. Tegenwoordig wordt de naam Gideon nog wel gebruikt voor een kleine groep (een 'bende') personen die zich geroepen voelen tot het uitvoeren van een taak. De bekendsten zijn *The Gideons International*, een organisatie die zich wereldwijd inzet voor het verspreiden en beschikbaar stellen van bijbels in hotelkamers en ziekenhuizen.

EEN KERK WAAR JE WEL BIJ WILT HOREN

‘Kerk In Beweging’, ‘Church on the Move’, ‘Kirche in Aufbruch’ is in verschillende talen de naam van een Europees Netwerk, waarvan veertien kerkhervormingsgezinde bewegingen lid zijn, ook Mariënburg. Eenmaal per jaar treffen die elkaar enkele dagen om de situatie in kerk en samenleving te bespreken. Dit jaar begin mei in het Duitse Freising. Henk Baars, waarnemend voorzitter van Mariënburg, doet verslag, van redactiewege ingekort. Voor de integrale tekst en verdere achtergrond zie: www.marienburgvereniging.nl

Vermoedelijk was ik nog te jong om het in de gaten te hebben, maar aan het einde van het Tweede Vaticaans Concilie schreven veertig bisschoppen het zogenoemde Catacombenpact. Een oproep om af te zien van rijkdom en veel bisschoppelijke flauwekul en vooral de optie voor de armen te kiezen. Het document werd uiteindelijk ondertekend door meer dan vijfhonderd ‘concilievaders’, zoals de deelnemende bisschoppen destijds genoemd werden. Kom daar nu nog eens om! Wat bisschoppelijke inzet betreft is de situatie in West-Europa vrij triest in de ogen van kritisch katholieken. Het is crisis in Europa, maar de R.-K. Kerk heeft eigenlijk geen relevant bisschoppelijk antwoord meer.

De bijeenkomst waar dit werd vastgesteld, stond vooral in het teken van de vijftig jaar, die verlopen zijn sinds het Tweede Vaticaans Concilie. Het Europees Netwerk besloot om rond 9 oktober, de verjaardag van het begin van het concilie, een persconferentie te geven. Mariënburg zal meedoen aan de voorbereidingen, maar bracht wel sterk in dat, dat concilie voor jongeren vrijwel historie is en bepaald geen levende werkelijkheid. De Duitsers herkenden dat sterk: voor jongeren is het onderscheid tussen katholiek en protestant niet belangrijk meer. Immers, wij hebben onze kinderen opgevoed om zelf te kiezen en dat doen ze ook.

Maar ondertussen blijft het wel belangrijk, ook voor de ‘grijze koppen’, waarvan er steeds meer komen, dat de geest van het concilie moet worden teruggepakt. Het moet geen viering van het verleden worden. De grootste denkers achter het concilie ontwierpen met zeer vooruitziende blik een kerk voor een tijd die nog moet komen. We staan meer dan ooit voor de opdracht om het christendom opnieuw uit te vinden, al is het maar dat dit katholiek systeem uitgeput begint te raken. En vooral de mensen daarin.

De zuurstof voor het nieuwe begin wordt nooit geleverd door de clerus, het traditionele systeem komt dan te veel mee. Maar laten we wel de breekbare nieuwe initiatieven koesteren die een kerk vormen waar we misschien wel bij willen horen en waarbij we ons niet hoeven te schamen voor onze standpunten. Ik noem de vele *Intentional Eucharist Communities* in de Verenigde Staten, basisgroepen in België, in ons land natuurlijk de basisbeweging, de diverse kleine geloofsgemeenschappen en de laatste tijd de nieuwe Ecclesia-gemeenschappen rond teksten van Huub Oosterhuis, in de grote steden een alternatief voor het onverschillige conservatisme van veel parochies.

Tot slot hadden onze Duitse gastheren de prachtige moed ons mee te nemen naar Dachau in de buurt van onze vergaderplaats. Een Duitse dame vertelde mij dat haar vader in krijgsgevangenschap had gezeten en zijn leven lang geworsteld heeft met de zinloosheid van soldaat te zijn. Een onbespreekbaar gat in de geschiedenis van het gezin. Ik vertelde dat mijn vader soldaat was in mei 1940 in Rotterdam en zijn leven lang geworsteld heeft met niet te verwerken ervaringen. Op het kampterrein zijn vier gebedshuizen ingericht van verschillende godsdiensten. Met al hun praktijken, liturgie en gebed zijn die uiteindelijk altijd nog het best in staat om enigszins vorm te geven aan onuitspreekbare gevoelens en onverdraaglijke schuld. Laten we dat niet kapotmaken.

Hoezo te mooi om waar te zijn? Hoezo niet in praktijk te brengen? Als we vinden dat Jezus' woorden niet in de praktijk te brengen zijn, wat blijft er dan over van ons christen-zijn?

GELOVEN IS KIJKEN MET JE HART

Geloven is niet: iets aannemen op gezag van een ander, maar geloven vindt zijn bron in ons eigen innerlijk. Tot deze stelling ben ik gekomen door Jezus' uitspraak: "Gods koninkrijk is IN uzelf" (Lc 17,12). Deze stelling blijkt velen aan te spreken, niet alleen Mariëburgers. Maar voor de consequenties ervan deinzen nogal wat mensen terug. Iedereen vindt het idee dat het goddelijke in de mens leeft wel mooi, maar in de praktijk kun je er niet veel mee, zo menen sommigen. Het is kennelijk te mooi om waar te zijn. Die reactie heeft mij verbaasd. Maar al gauw realiseerde ik mij dat christenen door de hele geschiedenis heen voortdurend zijn teruggedeinsd voor de consequenties van het evangelie.

Want wat hebben we bijvoorbeeld gedaan met Jezus' zaligsprekingen en andere uitspraken zoals: "Zoekt eerst het Koninkrijk en zijn gerechtigheid: dan zal alles u erbij gegeven worden. Maakt u dus geen zorgen over de dag van morgen..." (Mt 6,33-34); "Bemint uw vijanden en bidt voor wie u vervolgen..." (Mt 5,44); "Wees dus volmaakt zoals uw Vader in de hemel volmaakt is" (Mt 5,48).

Het is uiterst interessant om hier stil te staan bij het woord 'volmaakt' in de laatstgenoemde uitspraak. Dat 'volmaakt' is een vertaling van een Grieks woord dat betekent 'zijn doel/vervulling bereikt hebbend'. Het hangt samen met het Griekse woord voor cirkel. Als je dat weet, wordt het duidelijker dat Jezus ons aanspoort om ons leven rond te maken, tot voltooiing te brengen, en zó te leven dat we weer terugkeren in de goddelijke wereld waaruit we zijn voortgekomen. Want in wezen zijn we al goden, zegt hij (Joh 10,34).

Waar het dus op aankomt, is dat we ons goddelijk wezen hier op aarde tot uitdrukking leren brengen. Dat is nogal wat. Maar we hebben Jezus als voorbeeld, die immers zegt: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven..... Wie in Mij gelooft, zal ook zelf de werken doen die Ik doe" (Joh 14,6-12). Hoezo te mooi om waar te zijn? Hoezo niet in praktijk te brengen? Als we vinden dat Jezus' woorden niet in de praktijk te brengen zijn, wat blijft er dan over van ons christen-zijn?

Verlossing als lastig parket

Het kan natuurlijk zijn dat we onze 'verlossing' nog steeds uitbesteden aan Jezus. Dat is ons al zo lang voorgehouden dat je daar niet zomaar van loskomt. Jezus' verlossingswerk, zijn lijden voor onze zonden, is ons altijd voorgehouden als de bevrijdende waarheid, het perspectief van waaruit wij mogen leven en uitzien naar een betere wereld. Maar dit heeft ons in een lastig parket gebracht: wat hebben wij dan hier nog te doen? Wat kunnen wij zelf bijdragen aan onze

verlossing, anders dan ons te schikken in een afhankelijkheid van de Kerk en haar gewijde bedienaren?

Het zijn vragen die te denken geven, want de

Want terwijl in de wereld van God alles één is, verleiden die obstakels je een scheiding te maken tussen jou en de wereld.

hierboven aangehaalde uitspraken van Jezus zijn ook tot ieder van ons gericht én op de praktijk van ons leven. Er is dan ook alle reden om ons af te vragen of we Jezus wel goed hebben begrepen.

Verwerven van zelfkennis

Jezus heeft het leven geduid als een zoektocht, een zoektocht naar Gods koninkrijk. We zouden

het ook een zoektocht naar de Waarheid kunnen noemen. De Waarheid is een niet te bevatten mysterie dat betrekking heeft op God als het Onnoembare, het 'Mysterie van het leven'. Toch spreekt Jezus over de 'Geest van de waarheid' die met ons is: "Gij kent Hem, want Hij blijft bij u en zal in (!) u zijn" (Joh 14,17). En weer gaat het over dat wat IN ons leeft! De waarheid leeft in ons: Gods koninkrijk is in ons binnenste. Het is ons zo nabij dat we er weet van (kunnen) hebben. In het Thomasevangelie zegt Jezus dat het gaat om zelfkennis. Waarachtige zelfkennis zal ons tot het inzicht brengen dat wij "de kinderen zijn van de levende Vader", zo zegt hij daar. Wij, alle mensen, zijn godskinderen. Wij dragen Gods koninkrijk, de wereld van Licht en Liefde, al in ons mee. Waar het om gaat, is dat we de weg vinden om onze goddelijke natuur in het hier en nu gestalte te geven; om 'als een god te leven hier op aarde', zoals Huub Oosterhuis het in een van zijn liederen formuleert.

Kijken met je hart

In het Thomasevangelie maakt Jezus die weg naar binnen heel praktisch door erop te wijzen dat het Koninkrijk ook te vinden is in de manier waarop je naar de wereld kijkt. Het Koninkrijk zien is niet een afstandelijke observatie van een objectieve waarheid, het is een actieve manier van kijken met je hart. Als je echter op zoek gaat naar dat Koninkrijk in jezelf, word je geconfronteerd met je actuele innerlijke gesteldheid. En die weerspiegelt zich in de manier waarop je kijkt naar de wereld, naar de ander, naar alles wat buiten je is. Dan zou wel eens kunnen blijken dat je

FOTO: MV / ARCH / LVG

KARDINAAL EIJK ALS (RAND)GELOVIGE

Op 17 februari 2012 stond in *NRC-Handelsblad* een interview met kardinaal-aartsbisschop Wim Eijk van Utrecht. Deze deed forse uitspraken: "Ik sta voor een traditionele katholieke kerk met een onveranderlijke leer." "Onze boodschap moet coherent zijn, moet samenhangen." Je kunt er niet omheen dat een aantal mensen verloren gaat. "Het is te betreuren dat deze mensen de waarheid niet meer zien." "Ik zeg: als je compromissen sluit in het evangelie, ga je een weg die God niet zegent. We moeten op de weg van de waarheid blijven....." "Er wordt voorts een en ander opgemerkt over euthanasie, abortus, homo's, over Mariënborg. De kardinaal ziet geen toegevoegde waarde in een extra pastoraal beraad, zoals Mariënborg had gevraagd. Het interview stelde velen ongetwijfeld teleur. Eijk concentreerde zich op één aspect van het geloof, te weten het aanvaarden van de door de Kerk gepredikte geloofswaarheden. Het andere, veel wezenlijker aspect, namelijk zich gelovig overgeven aan Christus en de leer in zorg en pastoraat zo liefdevol mogelijk in praktijk brengen, bleef buiten zicht. Juist in dit opzicht mag van een bisschop leiding en inspiratie worden verwacht en die ontbraken totaal in dit interview. Kardinaal Eijk is eigenlijk een (rand)gelovige. Geen bekommernis met gelovigen die in gewetensnood verkeren met betrekking tot euthanasie, abortus en homofilie. Geen mededogen met de mensen van de Salvatorparochie. Geen oprechte interesse in wat gelovigen binnen Mariënborg bezielt. Hoe kan een geestelijk leider een pastoraal beraad afwijzen wanneer gelovigen dat oprecht wensen? Hoe kan dat? Mag dat wel trouwens?

Dat de kardinaal vasthoudt aan de traditionele leer is mogelijk correct. Maar er is méér, net als voor een arts. Een kille diagnose vanuit de medische leer is niet hetzelfde als concrete behandeling en zorg. De leer vraagt ons bepaalde 'waarheden' te geloven, met de onvermijdelijke pijn, twijfels en al. Maar de leer is geen doel op zich, zij is instrument bij liefdevol pastoraat. Ik miste dit inzicht in het interview.

Tenslotte: zouden onze bisschoppen in de media niet eens werk kunnen maken van de broodnodige discussies met gelovigen en 'andersdenkenden'? Antoine Bodar heeft drie interviews gehouden en dat was het dan. De KRO doet veel te weinig en Radio Maria maakt er met een star traditionele insteek helemaal niets van. Een bisschop (of kardinaal) zou eigenlijk iedere week een uur lang op de televisie een gesprek moeten hebben met christenen van allerlei snit (CRK, Mariënborg, protestanten), met de joodse traditie, met moslims. Dit zou inspirerend en velen tot steun zijn.

Damiaan Meuwissen

last hebt van die beruchte balk in je oog. Met andere woorden: je ziet jezelf en de dingen niet zoals ze zijn, je ziet de dingen zoals je bent, op dit moment. Jouw manier van kijken naar de wereld, jouw interpretatie van de werkelijkheid, wordt bepaald door je actuele innerlijke gesteldheid. Wat je dan meent te zien, zegt meer over jou dan over die buitenwereld.

Op zoek gaan naar het koninkrijk van God betekent dus zelfkennis verwerven, weten wie je bent, weten wat je denkt en voelt, wat de drijfveren zijn van waaruit je handelt. Dat maakt het nodig je ego- en zielsbewegingen te onderscheiden, je emoties te doorzien, vooral je boosheid, pijn en angsten. Je zult je blik moeten verhelderden, leren kijken met je hart, en de obstakels daarin leren kennen: het kwaad in de wereld en de pijn die je wordt aangedaan. Dan zul je daarmee zó leren omgaan dat je de verbindingen niet verbreekt. Want terwijl in de wereld van God alles één is, verleiden die obstakels je een scheiding te maken tussen jou en de wereld. En dat verhindert dat je jezelf, je ware wezen, leert kennen en het koninkrijk van God kunt binnengaan.

Prachtig perspectief, uitdaging en opgave

De zoektocht naar Gods koninkrijk wordt dan dus heel concreet en praktisch: het leren kennen van dat wat je in de weg staat om met je hart te kunnen kijken naar jezelf, je medemens en de wereld om je heen. Het is een prachtig perspectief. En daarin ligt een grote uitdaging, maar ook een grote opgave en verantwoordelijkheid.

De fundamenteel andere geloofsvisie die hierin tot uitdrukking komt, heeft niet alleen consequenties voor ons mens-zijn, maar ook voor de Kerk, voor ons Kerk-zijn. Niemand kan het leven in al zijn volheid en mysterie waarmaken; op zoek naar de Waarheid moeten we onze beperkingen aanvaarden. Om die beperkingen te overstijgen heeft Jezus ons de weg naar binnen gewezen. Maar die weg naar binnen is geen navelstaren of egotripperij. Die weg verbindt ons juist met de wereld. Die weg spiegelt zich immers in onze visie op de buitenwereld en in onze omgang daarmee.

We hebben de wereld, mensen om ons heen, nodig om ons ware zelf te leren kennen. Heel de wereld kan voor ons als spiegel fungeren. Heel de wereld is onze leerschool en zo ook de kerkgemeenschap. Maar de Kerk als gemeenschap van God-zoekers krijgt pas haar specifieke functie als mensen daar voor elkaar méér kunnen zijn dan een spiegel. De specifieke functie van de Kerk ligt m.i. in het delen, verhelderden en vieren van onze levenservaringen. Het gaat daar om de erkenning van ieders unieke gaven en de werking van de Geest daarin. Als we dat kunnen realiseren, zou de Kerk de krachtigste voedingsbron voor ieders individuele zoektocht naar Gods koninkrijk kunnen zijn.

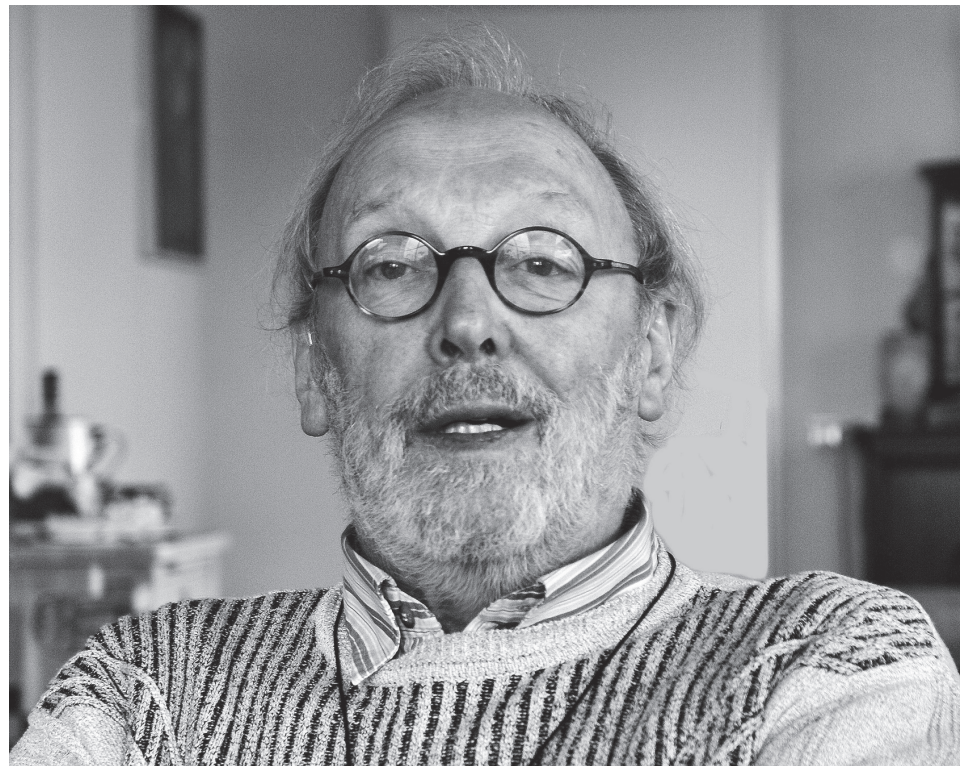

Zijn preek werd door een jonge kapelaan, die hem in de sacristie had afgeluisterd, nog tijdens de kerkdienst veroordeeld en gerectificeerd. Tijdens een andere dienst werd zijn preek met een recorder opgenomen met de bedoeling de opname aan de bisschop door te geven.

DE VERBANNING VAN EEN ONGEWENSTE ZIELZORGER

Op beide Paasdagen plus ervoor en erna was priester Antoine Bodar op allerlei tv-zenders te zien. Hij ondervroeg prominenten, zat bij vraaggesprekken en lunchte met Harrie Mens. Bij de laatste had hij het, welbespraakt als altijd en gekleed in een keurig op maat gesneden zwart pak, over de oudere priesters in Nederland. Na het Tweede Vaticaans Concilie, waarmee paus Johannes XXIII de ramen van de R.-K. Kerk opengooide, gingen veel priesters in die tijd nog verder en gooiden ook de deuren open en verkwaselden daarmee het geloof. Gelukkig, zei Antoine, en glimlachte er gelukkig bij, zijn er nu weer jongere priesters die alles weer op orde gaan stellen.

Een van die oudere priesters is Rogier 't Hoën. Ik bezocht hem in zijn appartement in Nederweert. De deur ging wijd open en mijn oog viel achter Rogier al direct op een zeker twee meter hoog schilderij van de Emmaüsgangers. Jezus centraal, met aan weerszijden twee kapucijnen, want Rogier is een kapucijn in hart en nieren. Geboren in Den Haag werd hij geraakt door de pastorale ijver van zijn pastoor, een klein driftig mannetje met een geweldige uitstraling. Toch trok de status van wereldheer Rogier niet aan. De nu 83-jarige koos in zijn jeugd voor de ruige en pure orde van de kapucijnen. Het oorspronkelijke van Franciscus raakte hem en bovenal het

ROGIER 'T HOËN is wars van liturgische hoogstandjes en is geen priester geworden voor het altaar of voor het theater.

FOTO: LE LARGE

KOUWESCHOTEL

Zoals Maria door haar fans wordt aangevoeld, zo wil ook de kerk graag doorgaan voor een 'Alma Mater': een milde, voedende moeder voor haar gelovigen. Ik denk daarbij al snel aan onze oude buurvrouw van vroeger, Mina. Zij maakte veel lekkerdere 'kouweschotel' dan mijn moeder. Mina had kolossale dikke armen waarmee ze jou als een vangnet opving als je, begerig naar haar goedje, bij haar de keuken binnenstootte. De eerste momenten waren heerlijk. Je voelde hoe alle lege plekjes, rond je nek en achter en in je oren en in de kuiltjes bij je ogen aan de bovenkant van je neus en onder je armen, opgevuld werden met van dat lekker mild zacht vlees. Er bleef geen plekje aan je over waar dat warme bleke deeg niet binnenwelfde. En heet! Onze kachel was er niks bij. Maar de koestering was helaas niet van lange duur. Mina voelde diep in haar vleesberg al gauw onverwachte onharmonische bewegingen. Dat deed ik natuurlijk want ik stikte zowat. Wat eerst even heel fijn was, sloeg om in wilde paniek. Ze kon me niet vasthouden; ik wurmde me los uit haar wurgende omhelzing. Ja, zo werkt dat bij levende wezens. Jammer dat Mina er niet van leerde. Nee, want de keren daarna knelde ze nog harder. Later dacht ik nog: kwam ze misschien zelf iets tekort? Ja, dat ga je dan denken. Gevolg was wel dat Mina haar kouweschotel voortaan zelf kon opeten.

Dit jaar vijftig jaar geleden wurmden zich – symbolisch – ook met felle en onharmonische bewegingen, gelovigen los uit de verstikkende omhelzing van Alma Mater de Kerk. Ze stikten zowat. Dat loswurmen gebeurde middels harde en felle discussie. En het ging nog lukken ook! De wurmers speelden het klaar om het officiële leerstuk over de Kerk, 'Lumen Gentium' geheten, dit keer nou eens niet, zoals gebruikelijk bij die leerstukken, te laten beginnen met wierook branden voor de hoge kerkleiding die zelf de kerk denkt te zijn. Nee, eerst werden diegenen genoemd die eigenlijk de kerk zijn: alle mannen en vrouwen ter wereld die het Evangelie zijn toegedaan. En de leiding dan? Die kwam op plaats twee: in de keuken waar ze net als Mina voor kouweschotel mag zorgen als het voorttrekkend volk van God daar zin in heeft.

Zoals Mina er in mijn geval geen snars van geleerd had, zo ook de kerkleiding niet. Die bewuste verandering, toen in dat officiële leerstuk, heeft ze van meet af aan verdrongen. Haar omhelzing werd vanaf het Tweede Vaticaans Concilie alleen nog maar knellender. O wee, dierbare medegelovige, als je vandaag binnen haar armen verzeild raakt, reken maar, dan heb je net tevoren je laatste adem uitgeblazen. Waarom ze het doet? God weet het. Geen wonder ook dat geen zinnig mens nog de keuken van die leiding in wil; daar geef je geen cent meer voor. Laat ze hun kouweschotel zelf maar opeten. Laatst las ik al dat een stel van die kouweschotelkokkerellers ontslagen moet worden. Wegens gebrek aan centjes, natuurlijk.

Huub Schumacher

machtige Zonnelied. Hij trad in met weinig bagage: alleen vier rode boerenzakdoeken bracht hij mee; die gebruikt hij nog steeds (als bewijs haalt hij tijdens ons gesprek er een uit zijn zak). Met de pij was hij minder gelukkig, maar die is allang verleden tijd. Wel is het tau-teken van Franciscus hem dierbaar gebleven.

Een stoere orde

Hij is trots op het leven als kapucijn. Een orde zonder zoetelijke devoties zoals latere religieuze congregaties die vaak hebben, maar met een soberheid, die volgens Rogier nog dateert uit de tijd dat de Reformatie de Kerk probeerde te ontdoen van alle pracht en praal. Ook al zijn er nog maar 77 kapucijnen in Nederland, hij voelt zich bij hen thuis: een stoere orde, die hem alle ruimte geeft in zijn doen en laten.

'Waarom ben je naar het klooster gegaan?' vroeg ik, 'wilde je priester worden?' Nee, hij koos ervoor om dienstbaar te zijn aan mensen en dan niet op de eerste plaats als priester, maar als medemens. Hij is wars van liturgische hoogstandjes, hij is geen priester voor het altaar of voor het theater geworden.

Vanuit zijn huidige woonplaats Nederweert reist hij twee dagen per week naar het klooster in Den Bosch. Dat gebeurde echter niet in de week vóór Pasen, de Goede Week. De liturgie van die week spreekt hem niet aan: teveel overdaad en franje. Hij gruwte van de uitzendingen op zondag van de RKK, en wanneer een ouderwetse misviering, ingeleid door Leo Fijen, op de buis komt, zet hij de tv resoluut uit. In zijn pastoraat hield hij het ook bij simpel en dat sprak kennelijk veel

gewone mensen aan, die zijn diensten bezochten. Kloosterlingen hebben drie geloften. 'Wat is zijn houding daartegenover? Hoe gaat hij daarmee om?' Hij ziet ze vooral juridisch. Daarmee spreek je je verbondenheid met de kloostergemeenschap uit, maar inhoudelijk geeft Rogier er wel een andere betekenis aan op de dag van vandaag. Ook een kloosterling kan zichzelf ontplooiën en verbonden zijn met anderen. Niet de regel, maar de mens is belangrijk.

'Waar is God voor jou?' vroeg ik hem. In ieder geval is er in ons leven iets dat uitstijgt boven het aardse. We zien dat in alles van de schepping. We ervaren dat wel eens in de diepste stilte van de natuur of in de liefde, waarin je je in de ander verliest. En als er een God bestaat, zijn wij kostbaar in zijn of haar ogen. Zo sprak hij dit ook onlangs uit bij het afscheid van een dierbaar familielid.

De 'Bosdruide'

Hij mag zijn wie hij is binnen zijn orde en dat is maar goed ook, want hij is een rebel binnen het kerkelijke. Na een aantal jaren zwerfend van parochie tot parochie om missies te preken, schoolretraites te geven en enige tijd te assisteren bij Oostpriesterhulp, werd Rogier legeraalmoezenier. Dat was niet zo gemakkelijk. Zijn kloosteroverste vond het majooruniform met alle onderscheidingen niet passen bij een nederige minderbroeder en de legercommandant vond de baard niet geschikt voor zijn functie. De overste legde zich er echter bij neer toen hij hoorde dat ook legeraalmoezeniers vaak sneuvelen, en de commandant begreep dat kapucijnen nu eenmaal een baard moeten hebben.

In zijn militaire loopbaan wist 't Hoen met zijn onconventionele manier van doen velen voor zich te winnen. Hij diende talrijke doopsels toe, assisteerde bij huwelijken en uitvaarten van militairen in parochies van het Roermondse bisdom. Vanuit de legerkazerne in Weert verspreidde zich zijn roep van pastorale bewogenheid; hoe hij naast mensen stond in hun zorgen en problemen.

Schermutselingen

Wars van opgelegde kerkelijke regels was hij voor bisschop Gijsen een ongewenste zielzorger. Allerlei schermutselingen volgden. Zijn preek – indruisend tegen de Romeinse leer – werd door een jonge kapelaan, die hem in de sacristie had afgeluisterd, nog tijdens de kerkdienst veroordeeld en gerectificeerd. Tijdens een andere dienst werd zijn preek met een recorder opgenomen met de bedoeling de opname aan de bisschop door te geven. Bij een huwelijksviering stormde een pastoraal werker het altaar op met de mededeling dat het huwelijk ongeldig was gesloten.

Tenslotte werd Rogier door bisschop Frans Wiertz verbannen uit alle kerken in zijn bisdom. Op de camping in Weert was hij in 1976 begonnen met vieringen waaronder ook een kerkdienst met kerstmis. Die groeide in de loop der jaren uit tot een bijeenkomst met duizenden mensen. Een fenomeen. De plaatselijke scouting was hem daarbij behulpzaam. De lezingen werden soms gedaan door Marokkaanse of Turkse jongeren. De aanwezigen brachten zelf hun klapstoeltjes mee en er was een levende kerststal. Rogier bekent

dat hij zenuwachtig was. Hoe beantwoord je aan de vraag van zoveel mensen? In 1996 kwam er echter een abrupt einde aan. De deken van Weert, die hem 'de Bosdruide' noemde, verzocht hem te stoppen. Eigenlijk een verbod, verpakt in softe woorden. Waarschijnlijk uit jaloezie.

Nieuwe vergezichten

Ik was al opgestaan om afscheid te nemen, maar praten met mensen als Rogier heeft niet gemakkelijk een eind. Altijd zijn er nieuwe vergezichten, andere punten. Hij reikte naar de Paasbrief van zijn provinciaal, die in hun jargon 'minister' wordt genoemd, 'dienaar' dus. Piet Hein van der Veer zegt het zo simpel, zo eenvoudig. Wanneer we te communie gaan, horen we de term 'Lichaam van Christus'. We moeten niet aanvullen, dit is het Lichaam, nee, hier is de oproep: wees het mystieke lichaam van Christus. Geef elkaar vrede en verzoening. Dit is vernieuwd geloof, dit is gesecculariseerd geloven zonder aan het verleden afbreuk te doen. Een oude orde vernieuwt het geloven. Rogier doet dit al jaren. Dat is zijn kracht. Het gaat niet om de regels, niet om het systeem, het gaat om mensen. Met zo'n oude orde zou Rogier het liefst de kerk vernieuwen. De bisschoppen toeroepen: wij gaan opnieuw beginnen zoals Franciscus in zijn tijd deed. Vernieuwend. En geen kerk die vanuit Rome gedicteerd wordt, maar intercultureel, waarbij kerkprovincies naar hun eigen aard en cultuur het christendom beleven, geënt op het evangelie.

Rogier formuleerde zijn ideeën al eerder in een meditatieve gedachte: *'Ik probeer te vergeten wat achter mij ligt: een kerk die machtig is, een kerk die dominerend is, een kerk die exclusief is. Ik reikhals naar wat voor mij ligt: een kerk die bescheiden is, een kerk die mild is voor allen, een kerk die van alle christenen samen is.'*

Als legeraalmoezenier had hij in Nederweert een oude boerderij betrokken. Die was eigendom van de kapucijnen en bood ook onderdak aan terugkerende missionarissen en zijn huisgenote Miep. Nu hij oud geworden is heeft hij een appartement en sinds Nieuwjaar heeft hij ook alle pastorale diensten afgezegd. Natuurlijk mist hij het wel en kijkt uit naar een andere, rustige invulling van zijn dagen. Twee keer in de week is hij in Den Bosch te vinden: hij is daar dan de portier van het kapucijnenklooster.

Verder lezen: "Rogier 't Hoen – Het bewogen leven van een bevlogen priester." Door Bert van Maaren; 1e dr. 2011, 149 blz. Over zijn 'ervaringen' met het bisdom Roermond schreef Rogier 't Hoen zelf een boek: "De Bosdruide".

FOTO: MARCEL MINNÉE

LERNEN IN HET LEERHUIS

Lernen (Duits voor ‘leren’) is een bekend begrip uit de joodse traditie. Het is het lezen en herlezen, niet in je eentje maar met meer mensen samen en graag met een deskundige erbij, van teksten in wat wij abusievelijk het Oude Testament noemen, in de joodse traditie de **TENACH**. Dit geldt ook voor het Nieuwe Testament, beter het Tweede Testament. Die teksten bevragen en er een antwoord in vinden voor de problemen zowel in je eigen leven als in het grotere geheel waarin wij ons bevinden.

In de parabel van de gestorven arme Lazarus, die “in de schoot van Abraham” mocht rusten, zei Jezus van Nazaret het ook al, naar aanleiding van de vraag van de rijke, die wonderlijk genoeg geen naam heeft (de arme wel) om zijn vrienden voor het onheil te waarschuwen: Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de profeten: laten ze naar hen luisteren!” (Luc. 16,29). Dat luisteren betekende ook lezen van de Thora en de andere boeken van de **TENACH** en de daarop gegeven commentaren in de mondelinge Thora, o.a. gedeeltelijk vastgelegd in de Talmoed. En de discussie gaat nog steeds door. Die woorden overwegen en bevragen, *lernen* dus, en die leringen toepassen in je eigen leven, want ons geloof in de Eeuwige houdt *doen* in. Niet voor niets staat er in het verhaal van de uittocht van Mozes en het joodse volk dat hij na zijn afdaling van de Sinai “gebod te doen wat de Eeuwige tot hem, Mozes, gesproken had”, en het volk antwoordde: “Alles wat de Eeuwige ons geboden heeft zullen wij doen” (Exodus 19,8). Er staat dus niet ‘geloven’, want het joodse geloof is een ‘doe’-

geloof en zeer aards.

Orthodoxe en liberale joden kunnen elkaar de *sjoel* (jiddisch voor synagoge, van het Duitse ‘Schule’) uitvechten over de interpretatie van de geboden, maar over twee zaken zijn zij het roerend eens: “*Sjema Israel, Adonai Elo-hénoe, Adonai echád*” (“Hoor Israël, de Eeuwige is onze God, de Eeuwige is één.”) als het enig echte dogma binnen het jodendom en “*de Eeuwige heeft ons uitgeleide gedaan uit het land van de slavernij.*”

Maar ja, wie neemt er nog deel aan een leerhuis, al of niet van joodse zijde? En als leerhuizen in onze R.-K. Kerk mochten bestaan, in hoeverre konden we daar dan vrijuit onze mening geven en kritische vragen stellen aan het zogenoemde leergezag en wat voor antwoorden zouden we dan krijgen van dat leergezag? Dogma’s? Dat iets zo is omdat wij-als-leergezag het zeggen of omdat de traditie dat heeft vastgelegd? Dat ‘leer’gezag werkt door tot op het laagste niveau. Het schijnt een rechtstreekse verbinding te hebben met ‘het Hogere’ en bepaalt en weet de antwoorden al vele eeuwen, ondanks de inmiddels drastisch gewijzigde inzichten en het mondiger worden van de leek.

Vragen stellen daarentegen is in het joodse leerhuis geen enkel probleem; hoe meer vragen en hoe scherper ze zijn des te beter. Ook in de niet-joodse leerhuizen die op deze leest geschoeid zijn, is dat geen probleem.

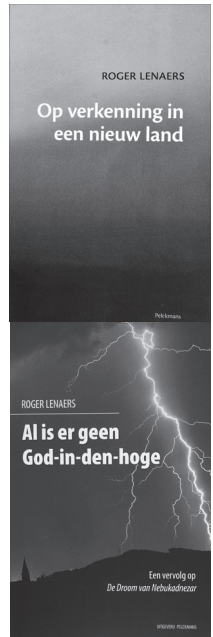
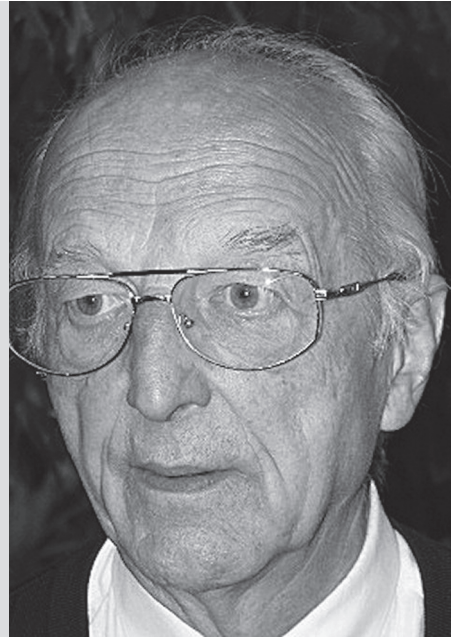
In het leerhuis leren leraar en leerlingen van elkaar. Dat is het *lern*-proces, een gezamenlijk leerproces, zoals een rabbijn eens zei: “Ik heb veel geleerd voor mijn rabbijnenstudie, later nog meer van mijn collega’s en het meeste leer ik van jullie, mijn leerlingen.” Zonder *lernen* heb je geen weet van zaken en kan er maar wat geroepen worden.

Zou een bisschop dit ook kunnen zeggen?

Roger Lenaers s.j. en twee van zijn recente, opzienbarende boeken

DRANG TOT GODSDIENST

De drang tot godsdienst heeft Henk van Os in zich, zo schrijft zijn zoon Pieter in hun gezamenlijk boek *Vader & zoon krijgen de geest*. De kunstkenner Henk erkent dat hij er inderdaad mee behept is, aldus hun briefwisseling. Hij citeert een veteraan die, toen kogels om hem heen vlogen, dacht: "Of God bestaat of niet kan mij niet schelen. Ik wil dat hij bestaat." Deze notie van God als voorstelling van mensen, en niet als een metafysische constructie, is voor mijn geloof essentieel, zo schrijft Van Os. Toevallig las ik dezer dagen twee boeken tegelijk. Dat van de beide Van Os'-en en het nieuwste boek van Roger Lenaers, *Op verkenning in een nieuw land*. Dat bevestigde op grondige wijze de these van Van Os. Zo kreeg ook ik de geest.

In het boekje dat we als werkgroep schreven voor de 'geloofsgesprekken' die vorig jaar binnen Mariënburg plaatsvonden, had ik het al gezegd: het Credo, daar kan ik niets meer mee. De almachtige God die hemel en aarde schept, 'die in de hemel zijt', die boven wereld en kosmos staat, deze God beantwoordt niet meer aan ons hedendaags levensgevoel en begrippenapparaat. Kosmos en wereld zijn in onze beleving, zegt Lenaers, niet aangestuurd vanuit de 'hemel'. Als we, met Van Os, een God willen, dan moet God passen in onze voorstellingswereld. En dat kan goed, zegt Lenaers. En wat is dan het christelijk godsbeeld voor de moderniteit? vraagt hij zich af. Hij brengt het christendom terug tot een beweging rond Jezus, geaard in het vrome jodendom. Het was geen religie, het is er later een geworden: leerstellingen, rituelen, priesters, gebruiken, geschriften en wetten. Godsvoorstellingen hebben was iets uit het Griekse denken, er was in hun beleving een wereld van de goden en een van de mensen. Dat maakte van goden buitenaardse wezens. Jezus moest dus ook vergoddelijkt worden. De Eeuwige is daarentegen voor joden, en was dus ook voor Jezus zelfs niet bij naam noembaar.

Als ik dus, al medio twintigste eeuw, op school bij de jezuiten (jawel, Lenaers is ook al weer een jezuiet!) volhield dat Jezus

geen God was, dan verzette ik mij onwetend tegen die vergrieksing van Jezus.

Maak je je los van al die goedbedoelde maar tijdgebonden teksten die in de concilies van de vierde en vijfde eeuw ontstonden, dan komt een Jezus te voorschijn, en een God zoals hij die beleefde en die in onze dagen weer gelding kan hebben. Je hoeft niet zozeer de zogenaamde geloofswaarheden te verwerpen, je moet zoeken naar de werkelijke bron daarvan, ze anders benoemen. Dan blijf je ook in de traditie, hoezeer deze ook is overwoekerd door zekerwetende concilievaarders.

In feite was het deze zoektocht die wij in de 'geloofsgroepen' van de Mariënburg voerden. Van de uitkomsten van die groepen zijn verslagen gemaakt: bonte, diepgevoelde uitingen van wat leden vonden van de geloofsbelijdenis van weleer. Niet veel dus. Helaas kwam dat op het Mariënburgcongres, vorig jaar oktober, te weinig naar voren. De verslagen zijn beschikbaar op de Mariënburgwebsite. De ledenvergadering besloot onlangs dat er nog iets meer mee gedaan moet worden.

De Mariënburgvereniging moet onderweg blijven, ditmaal bijvoorbeeld met het boek van Lenaers in de hand. En misschien toch gericht op het formuleren van een reeks eigentijdse geloofsbelijdenissen, die wel de oude traditie in zich bergen. Dat geeft denkdiscipline. Lenaers eindigt zijn boek zelf met zo'n belijdenis. Laatste zin: [Ik geloof] "... in de goddelijke toekomst van de mensheid, een toekomst van leven ". Zo moge het zijn.

IN GODS NAAM IN LIMBURG

In 1984 werd Joep Haffmans pastoor-deken in Gulpen, een dorp in het zuiden van Limburg, aan de voet van de Gulpenerberg. Op 153 meter hoogte staat het Mariabeeld dat uitkijkt over dorp en omgeving. Maria ziet ook de kerk en pastorie van de deken en draait zich om, vol schaamte over wat in het boek *In Gods naam* over hem geschreven is. Onvoorstelbaar, hoe een priester van het bisdom zich zo misdroeg en hoe het bisdom hem bleef verdragen zonder in te grijpen.

De in 1943 geboren Joep Haffmans studeert aan de HTP in Heerlen in de jaren waarin bisschop Gijsen de harde lijn in het bisdom aanhaalt, Hogeschool voor Theologie en Pastoraat (HTP) sluit en het orthodoxe priesterseminarie Rolduc opent. Gijsen zoekt geschikte kandidaten voor de nieuwe opleiding en vindt Joep Haffmans en enkele leeftijdsgenoten, die later een vriendenclub zullen blijven. Ondanks de raad van de HTP om Joep niet tot priester te wijden vanwege zijn sensuele levenswandel, gaat Gijsen toch met hem in zee. Onduidelijk is wat hij in Haffmans ziet, maar een bepaalde aantrekkingskracht lijkt hier een rol in gespeeld te hebben. Later zal Gijsen hem (Haffmans is dan deken van Gulpen) wekelijks bezoeken en volgens het boek van diens privé sauna genieten. Dat de studie niet vlekkeloos verloopt en Joep via-via zelfs een academische graad ontvangt, waarmee hij flink schermt, is niet helemaal bewijsbaar. Als deken van Gulpen is hij evenals zijn klasgenoten rechtlijnig in de leer en volgt hij zijn bisschop trouw. Vanaf de kansel preekt hij fanatiek tegen homoseksualiteit,

chtscheiding en euthanasie. In zijn privéleven leidt hij echter zelf een ontaard leven, met vrouwen, snelle auto's en vakantie-reizen.

Ontmaskering

Elvira Herczeg, een Hongaarse vrouw die in het huwelijk trad om uit haar vaderland te kunnen vluchten, kwam in Gulpen te wonen. Daar ging ze naar de kerk van Haffmans, die haar de communie weigerde omdat ze inmiddels gescheiden was. Zij was daarover zo ontdaan dat ze bisschop Frans Wiertz daarop aansprak. Deze nam contact op met de deken Haffmans en zo kwam ze met hem in gesprek. In een eerste gesprek zei deze al gelijk dat hij gecharmeerd van haar was. Toen ze enkele weken later samen met hem op de Gulpenerberg wandelde, had hij daar seks met haar. Ze werd zijn vaste vriendin, hij maakte vakantie-reizen met haar, onder andere naar Tenerife, en verweende haar met cadeaus. Een kleine tien jaar duurde de relatie, totdat Elvira merkte dat hij meer relaties had, haar daardoor een soa bezorgde en ze veel vraagtekens zette bij zijn financiële positie. Vanaf dat moment stelde ze alles in het werk om hem te ontmaskeren en hem verantwoordelijk te stellen voor haar ziekte en psychische toestand. Bisschop Wiertz negeerde haar aanklacht en bij hulpbisschop Everard de Jong ving ze bot omdat haar verhalen volgens deze onder het biechtgeheim vielen. Ze nam een advocaat in de arm, klaagde het bisdom aan en twee journalisten van het Limburgs Dagblad schreven met haar hulp het boek *In Gods naam*. Hoe de macht van de bisschop nog in het Limburgse aanwezig is, bewijst het feit dat de journalisten ontslagen werden omdat het boek een aanklacht tegen de bisschop was en dat kon het Limburgs Dagblad zich niet permitteren.

Een rechtszaak

In zijn seminarietijd leefde Haffmans al samen met een zekere

José. Bisschop Gijsen was daarvan op de hoogte. Haffmans had in de rij vriendinnen zelfs een callgirl die hem thuis bezocht. De benodigde gelden voor deze vrouwen, uitstapjes en auto's kwamen uit een armenkas die onder zijn beheer was gekomen na de dood van de vorige administrator. Hij zette regelmatig sommen geld uit bij banken in België en Zwitserland. Bedragen van over het miljoen worden genoemd en nog steeds is er een deel zoek. Een vriend-pastoor uit Maastricht gaf hij maandelijks ondersteuning omdat deze hem bij de studie en het verkrijgen van een academische graad had bijgestaan. Ook deze pastoor had een oogje op Elvira, noemde haar in zijn brieven 'Lieve Pony' en ondertekende die brieven met de schuilnaam 'Bill Super'. Zij wees die avances echter van de hand. Overigens is deze man nog steeds pastoor in Maastricht.

De beide schrijvers van *In Gods naam* hebben uitermate serieus hun bronnen onderzocht en zelfs een hoogleraar, Peter Nissen, ingeschakeld, beducht als ze waren om na de publicatie aanklachten te zullen krijgen. Toch spande de voormalige deken Wim van der Valk in het begin van dit jaar nog een rechtszaak aan, waarin hij bezwaar maakte tegen de wijze waarop hij in het boek genoemd wordt. Hij eiste een aantal rectificaties in de volgende druk. De rechter gaf hem voor een gedeelte gelijk. Inmiddels kwam ook het bisdom enigszins in beweging en midden jaren '90 kwam een commissie de kasboeken van de pastoor-deken controleren. Deze werd echter de deur gewezen en daarop werd het, met alle verdenkingen, aanklachten en enkele lopende rechtszaken, verstandig gevonden om Haffmans te verhuizen naar een andere parochie, in de luwte. Daar stierf hij onder bedenkelijke omstandigheden in 2007, zittend aan zijn bureau.

Een kleine tien jaar duurde de relatie, totdat Elvira merkte dat hij meer relaties had, haar daardoor een soa bezorgde en ze veel vraagtekens zette bij zijn financiële positie.

Pikante levenswandel

Met afgrijzen het boek lezend trof ik een passage aan die mij nog meer raakte. De abt van het naburige, zeer orthodoxe en behoudsgezinde klooster Mamelis van de Benedictijnen had kennelijk ook contacten met zijn buurman in Gulpen. Via een van de minnaressen van Joep had abt Nicolaas gehoord van diens pikante levenswandel en sprak hem daarop aan. Nog schokkender is het om te lezen dat deze abt volgens bij Haffmans uitgestalde foto's samen met José te zien is. Grijnzend zou Joep gezegd hebben dat het hun beider ex was.

In de jaren vijftig studeerde ik bij de jezuiten en Niek was een bevriende klasgenoot van mij. We hielden contact toen hij bij de Benedictijnen intrad en later tot de eerste abt van Mamelis werd gekozen. Inmiddels was ik getrouwd en de vriendrelatie hield op. Toen ik echter het boek las schreef ik hem hoe ik geschokt was en vroeg nadrukkelijk waarom hij niet aan de bel getrokken had en hoe hij als serene abt – zo ken ik hem – in deze zaak gemengd is geweest. De huidige abt meldde mij echter in een uiterst vriendelijke brief dat abt Nicolaas al sinds de affaire Haffmans in een kleine gemeenschap in het Saargebied was opgenomen, in een zeer slechte mentale conditie. Uit de wind gehouden? Doodgezwegen?

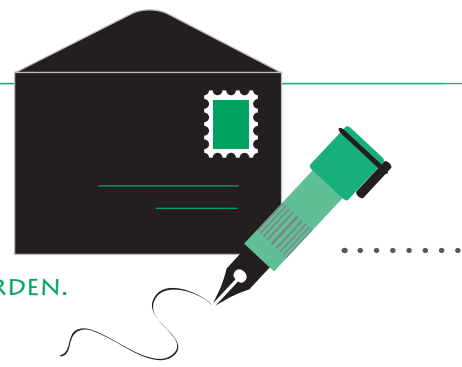
'Katholieke klauwen'

Bisschop Wiertz en de Jong zijn nog beiden in functie. De zaak Haffmans en bovendien de situatie rond het seksueel misbruik schijnen hen niet te deren.

Wel zijn er taboes voor pastorale werkers en vrouwen en zeker voor gehuwde priesters, maar niet voor pastoor Bill Super. Wat is er toch aan de hand in de R.-K. Kerk? Wie kan de cirkel doorbreken van zwijgen, verdringen en onbegrip? Het boek eindigt met de vermelding van een opmerkelijk feit. In 1974 wierp pastoor Harrie van Onna zijn priesterboordje in de Maas. Hij ligt nog steeds wakker van de affaire Haffmans. Nu als 74-jarige roept hij: "Het wordt tijd dat we het geloof uit de klauwen van de rooms-katholieke kerk halen."

Henk Langenberg en Maarten van Laarhoven: 'In Gods naam – De affaire Joep Haffmans. Een onthutsend beeld van de katholieke kerk en haar leiders'. Carrera, Amsterdam 2011, 288 blz.

PER POST OF E-MAIL VERWELKOMT DE REDACTIE REACTIES EN BIJDAGEN VAN DE LEZERS. ZIJ BLIJFT EVENWEL HET RECHT HOUDEN DEZE AL DAN NIET OF SLECHTS GEDEELTELIJK TE PLAATSEN. EN PLAATSIING BETEKENT NIET PER SE DAT DE REDACTIE MET HET GESCHREVENE INSTEMT. IDEALE LENGTE: 200 À 300 WOORDEN.

GEWIJD WATER

Dagenlang hadden ze eraan gewerkt en nu was de Wereldwinkel weer gerenoveerd. Vooral de bijdrage van de PKN was onontbeerlijk geweest en daarom hadden ze de dominee gevraagd de vernieuwde winkel te openen.

We stonden op de stoep te wachten en daarom raakte ik in gesprek met de predikant die ik al langer kende. Ik vroeg hem of hij de zaak ook met wijwater zou inzegenen.

“Nou”, zei hij, plotseling heel breedspakig, “met Pasen hebben we wel een ritueel met water en sprenkelen dat rond. En nu je het er toch over hebt, hoe bewaren jullie dat water, als katholieken?”

Ik – op mijn beurt verrast – zei daar nooit over nagedacht te hebben. “We gebruiken het en verder doen we niets aan bewaartechnieken. Persoonlijk herinner ik me bij een doop in Maassluis dat ik, voordat ik doopwater kon scheppen, een soort kroos terzijde moest vegen om helder water te krijgen.”

“O”, zei de dominee verrast, “dat doen we dan wel anders. We vriezen het in en bewaren het in de diepvries. Dat is vrij ongemakkelijk natuurlijk, want bij een uitvaart moeten we erop letten dat wij het water op tijd ontdooid hebben.”

“Ja”, ging ik op mijn beurt verder, “wij katholieken gaan met wijwater veel spontaner om. We hebben zelfs de mogelijkheid om wijwater dat opraakt voor iets minder dan de helft aan te vullen met gewoon water en dan blijft het toch legaal gewijd.”

Ik mompelde nog dat het met mijn jenever absoluut niet lukt, zoals ik heb ervaren. Maar dat ontging de predikant, want hij opende de nieuwe winkel, zonder gewijd water, want dat stond nog steeds in de vriezer. LLL

ZIN EN INHOUD VAN GELOVEN

Wat geloof ik, geloven wij...nu? Zoekend en kritisch gelovend om me heen kijkend, en naar mijn eigen plaats in het geheel, probeer ik, en velen met mij, een bredere zin en inhoud van geloven te vinden in verbazing over de wonderlijke mikro- en makrokosmos. Daarbij tegelijk de schoonheid van de natuur, kunstuitingen en intermenselijke relaties in ogeschouw nemend.

Zo kom ik ertoe, of kunnen anderen ertoe komen, om de ‘zekerheden’ die een kerkelijke geloofsbelijdenis wil voorhouden, in te ruilen voor een meer open manier van ervaren, van hoe geloven een oprecht andere vorm en inhoud kan krijgen, en ik heb dit aldus, hopen op reacties, onder woorden gebracht:

Wij mogen geloven in een mysterieuze God, Oorsprong en Energie van al wat bestaat en waarheen alles terugkeert, ondoorgrondelijk werkzaam in schepping, mens en wereld, maar zichtbaar in sporen van zijn Geest in geschiedenis en mensen.

Wij mogen geloven in de mens Jezus, in de boodschap die Hij zelf heeft voorgeleefd ten dode toe, in de Weg die Hij op unieke wijze in naastenliefde is gegaan; in de innerlijke kracht die Hij uitstraalde, verbonden met de geest van God, die Hij zijn Vader noemde.

Wij mogen geloven in onszelf, wezenlijk verbonden met die mens Jezus en met iedere medemens, aangesproken of geraakt door Gods Geest, gewetensvol en bezielde door dezelfde innerlijke kracht, met als opdracht om, zoveel als in ons vermogen ligt, zijn Weg te gaan.

Jack Ververs, Breda

WRIJVING EN GLANS

De belangwekkende voordracht van Raad van Kerken-secretaris Klaas van der Kamp (tijdens de Algemene Ledenvergadering, 31 maart jl. – Red.) had als titel: “Zonder wrijving geen glans” en handelde vanuit hun verschillende verantwoordelijkheden over de omgangsvorm tussen gevestigde kerken en kritische groeperingen binnen die kerken. Van der Kamp plaatst de kritiek – naar het mij voorkomt – eenzijdig in de sleutel van verbondenheid en loyaliteit tussen de kerk en de critici. Ik wil er de volgende kanttekening bij maken.

Zonder wrijving geen glans. Dat is op voorhand niet helemaal zeker, want het hangt af van welke hulpmiddelen gebruik wordt gemaakt. Wil men een koperen of zilveren voorwerp laten glanzen, dan is gebruik van een zachte wollen doek en een daartoe geëigend poetsmiddel (en vervolgens goed poetsen) nodig. In tussenmenselijke terminologie uitgedrukt: respect, verstaan, goede verstandhouding, gezamenlijk verworven gedragen opinies en begrip. Hanteert men echter een staalborstel en een schuurmiddel, dan leidt dat tot krassen en beschadiging. In die tussenmenselijke context geplaatst: irritatie,

weerbaarheid, steeds verder toenemend gezagsverlies van de kerkleiding, ongeïnteresseerdheid en verdeeldheid tussen de gelovigen. Kernachtig zijn in dit verband deze woorden van de voorganger tijdens een recente Witte Donderdagviering: veel mensen, ook veel christelijke mensen, zijn zo veel eerder geneigd om elkaar de oren te wassen dan elkaar de voeten te wassen. En dat geldt in mijn beleving in onze kerk(provincie) van hoog tot laag en van uiterst links tot uiterst rechts. Iedereen doet er goed aan om bij tijd en wijle eens in de spiegel te kijken. En dat geldt, gelet op hun bijzondere verantwoordelijkheden, vooral voor de leiders.

Als gevolg van de omvang van de kerk, maar meer nog vanuit haar in de Bijbel en de traditie gefundeerde grondslag, heeft de kerk een bestuurs- en gezagsstructuur en kent de kerk onderscheiden ambten en taakstellingen. In de hoogste leiding van de kerk treffen we de paus en de (aldus destijds kardinaal Alfrink: andere) bisschoppen. En ja, bisschoppen zijn net gewone mensen, ieder met zijn eigen aardigheden, eigenaardigheden en soms onaardigheden, kwaliteiten en beperkingen, die we ook bij gewone mensen aantreffen.

Dat houdt niet tegen, dat de gelovigen zich moeten kunnen herkennen in de woorden en daden van de bisschoppen en pastores. Het is wel duidelijk dat er bij een aantal bisschopsbenoeringen en ambtsopleidingscentra te weinig aandacht is besteed aan dat noodzakelijke draagvlak. De kloof tussen kerkleiding en de gelovigen in de parochies is intussen zorgwekkend groot, maar mag geen reden zijn de kerk als instituut te marginaliseren of buitenspel te zetten. Het is on-katholiek om de kerk te laten verschrompelen tot een soort heilige rest; evenzeer is het on-katholiek om de brede geloofsgemeenschap effectief uit elkaar te drijven en te versplinteren. Prof. Wim Weren liet recent in een voordracht voor de Adelbert Vereniging uitkomen dat de kerk een ijstijd tegemoet gaat; reden om de verwarming op niveau te brengen.

Tot een behoorlijke gedachteswisseling tussen kerkleiding en basis en tussen de diverse geledingen binnen de kerk is het sinds 1986 (oprichting Mariënborgvereniging) eigenlijk nooit gekomen. Krampachtigheid, onwil, onvermogen; wie zal het zeggen? En eigenlijk doet het er ook niet meer toe. Ieder zou nu de moed moeten hebben om zich te hernemen. Voor het handelen van anderen is de Mariënborgvereniging niet verantwoordelijk, voor eigen – op momenten soms kerkvijandig – handelen (in woord en geschrift) wel. Wat let Mariënborg, als vereniging van (toch constructief) kritische katholieken en haar leden om – naast een bepaalde zelfheiliging – tot herstel van contact initiatief te nemen? Bisdombreed of zelfs nationaal beraad is, gelet op de bestaande mate van diepe verdeeldheid binnen de geloofsgemeenschap, natuurlijk meerdere bruggen te ver. Voorkeur verdient dan het zoeken van gesprek in kleine kring met (misschien juist niet volstrekt gelijkgezinde) groepen of personen in eigen regio. In het grensgebied van je eigen levensbeschouwelijke opvattingen kun je soms best wat van anderen leren; die anderen wellicht ook van jou.

P.J.C. Peeters, Berkel-Enschot

NESTVLIEDER

Het was echt kantje boord. Ooit had Albert Einstein wetenschappelijk bepaald dat niets sneller is dan het licht. Maar onlangs werd bekend dat zijn wijsheid achterhaald zou zijn door het Europees Centrum voor Kernonderzoek in Genève. Een klein opdondertje dat Nutricio heet, ging van daaruit met een rotvaartje dwars door alles heen en stond in een mum van tijd in de bergen van de Gran Sasso in Italië op de stoep. De fysici krabden zich achter de oren. Einstein onttroond? Dat gesikkeneur duurde even en dan kwam het verlossende antwoord: de meting klopte niet. Dat kleine ding ging toch niet sneller. Deze versnellingscultuur speelt zich niet alleen af in de wereld van de wetenschap, maar we zitten er dagelijks middenin. Op de Olympische Spelen in Londen en in alle soorten van sport gaat het voortdurend om records en wil iedereen Einstein zijn. Doorgaans duurt de roem maar even en wordt men voorbijgestreefd. Sommige ouders zijn maar ukkies vergeleken bij hun kinderen die een kop groter zijn.

Dit heet gewoon evolutie, uit het ei komen, de vleugels uitslaan. Vijftig jaar geleden doorbrak paus Johan 23 dan ook de schaal van het kerkelijk ei. Hij gooide de kerkvensters open. Grote opluchting, verfrissing en nieuwe vrolijke geloofsbeleving. Eindelijk kreeg de Geest vleugels. Hij bleef niet opgesloten in de maagdelijke moederschoot, maar als een echte nestvlieder liet hij al gauw het kribje achter zich en zelfs de grafsteen was voor hem een peulenschil. Met Pinksteren is er dan pas echt geen houden meer aan.

Iedereen geniet van deze evolutiekracht. Alleen paus Ben 16 is ertegen, Sommigen vinden dat zalig, gezapig geborgen als ze zijn binnen de omheining, als een eeuwige witte wolk rondwaggelend rond de bijna dooie dooier, als voorspel op de eeuwige zaligheid. Daar moet je bij het zelfkazend poldervolkje in de Lage Landen niet mee aankomen. Dat weet er wel iets op, zoals de spreuk zegt: "Een kaasboer uit Gouda zit rond de tafel zijn vrouw na. Die zegt heel vief: Alles is relatief, als ik snel loop zit ik jou na".

En Einstein houden we toch nog maar even in ere, totdat hijzelf de dichterlijke ontboezeming slaakt: 'Het licht is door me heengegaan en raakt nu iemand anders aan'.

Leon Goertz

Al een kleine 80 jaar reizen de pausen van tijd tot tijd met een auto. Aanvankelijk was dat een grote luxe slee, maar tegenwoordig zijn het speciaal gebouwde wagens, waarin de achterbank met een kleine lift omhoog getild kan worden. Dan kunnen belangstellenden langs de route de H. Vader ook goed zien. Wat vroeger een chique kar was, wordt tegenwoordig een soort broeikasje, een verticale MRI-scanner of een bestelwagentje-met-ingebouwd-toilet. In die 80 jaar heeft het

Vaticaan ruim 50 old- en newtimers versleten, onder meer een Ford, Fiat, Range Rover, Toyota, Maserati, Lancia, Chevrolet, Seat en slechts één keer een product uit het Oostblok: in 1979 een Star, uit Polen. De meeste keren echter een Mercedes-Benz. Sinds de aanslag op Johannes Paulus II in 1981 wordt de paus helemaal verpakt in kogelvrij glas. Een compleet pausmobiel kost tegen de 100.000 dollar. Nu heeft 'Auto Design Competition' ontwerpers van grote autofabrieken uitgenodigd een aggiornamento-model te maken, bij de tijd dus. Het Vaticaan wil namelijk een meer milieuvriendelijke kar, elektrisch aangedreven en met weinig uitstoot. Dat geeft problemen bij het ontwerpen, want door dat kogelvrij glas en de stalen bepantsering wordt de wagen zo zwaar, dat er geen electromotor te vinden is die de wagen fatsoenlijk kan aandrijven en bovendien ook kan laten wegsprengen in geval van onheil. Daaraan denkend heeft een Duitser officieel een aanklacht ingediend vanwege het feit dat de paus in zijn mobiel geen autogordel draagt. Volgens het Vaticaan heeft de paus de klacht glimlachend niet serieus genomen. Milieuvriendelijk ligt makkelijker: gewoon de hele boel groen verven. Behalve de paus.

Word lid - Word abonnee - **Bon**

MEE DISCUSSIËREN MET MARIËNBURG

Als vereniging bevordert Mariënburg discussie over onderwerpen die leven onder kritisch katholieken en stimuleert daarbij inbreng vanuit de katholieke traditie. Concreet gebeurt dit via de interactieve website en door middel van dit Mariënburg Magazine. Voelt u ervoor om zich hierbij aan te sluiten? Dan:

De heer/mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

- wordt lid van de Vereniging Mariënburg en ontvangt vier keer per jaar Mariënburg Magazine (€ 30,- per jaar)
- wordt lid van de Vereniging Mariënburg en hoeft geen abonnement op Mariënburg Magazine (€ 12,50 per jaar)
- abonneert zich op Mariënburg Magazine, maar zonder lidmaatschap van de vereniging (€ 20,- per jaar)
- meldt zich voor drie proefnummers van Mariënburg Magazine (€ 5,-)
- is lid en wil een geschenkabonnement op Mariënburg Magazine geven aan:

De heer / mevrouw (a.u.b. aangeven wat van toepassing is)

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Datum: Handtekening:

De (eventueel fotogekopieerde en) ingevulde bon in gesloten envelop zonder postzegel opsturen naar:

Secretariaat Mariënburg – Antwoordnummer 223 – 3800 VB Amersfoort

of alle gegevens per e-mail zenden naar: secretariaat@marienburgvereniging.nl